

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 6149/2021
09.11.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Слађане Накић Момировић, председника већа, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Драган Гашић, адвокат из ..., против тужене ББ из ..., чији су пуномоћници Горан Тодоровић, адвокат из ... и Властимир Огњановић, адвокат из ..., ради вршења родитељског права и издржавања, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 380/2020 од 06.07.2021. године, у седници одржаној 09.11.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 380/2020 од 06.07.2021. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Куршумлији П2 46/20 од 08.07.2020. године, првим ставом изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца, поднет против тужене, па су ставом другим изреке заједничка малолетна деца ББ, рођена ... године у ..., ЈМБГ ... и ГГ, рођен ... године у ..., ЈМБГ ..., поверена оцу АА из ... на самостално вршење родитељског права. Трећим ставом изреке, одређено је пребивалиште малолетне деце ВВ и ГГ, на адреси у Улици у Четвртим ставом изреке, наложено је туженој да на име свог доприноса за издржавање малолетне деце ВВ и ГГ плаћа тужиоцу сваког месеца по 5.000,00 динара за свако дете, најкасније до 05. у месецу за текући месец, исплатом на руке законском заступнику деце почев од 16.03.2018. године, као дана подношења тужбе, све док се обавеза не угаси или не измени новом судском одлуком. Петим ставом изреке, утврђен је начин одржавања личних контаката малолетне деце са мајком која не врши родитељско право, на начин што ће се исти одржавати сваког првог и трећег викенда у месецу, почев од петка или суботе, у складу са обавезама деце, све до недеље, и то тако што ће сваког првог викенда у месецу мајка преузимати децу испред куће где деца живе са оцем и вратити их у недељу на исто место до 17,00 сати, а сваког трећег викенда у месецу отац ће децу одводити до куће где живи мајка деце и преузимати их у недељу на истом месту до 17,00 сати. Шестим ставом изреке, одбијен је противтужбени захтев тужене, којим је тражила да се малолетна деца ВВ и ГГ повере њој на самостално вршење родитељског права и да се наложи тужиоцу да на име свог доприноса за издржавање малолетне деце плаћа по 12.000,00 динара месечно за свако дете. Седмим ставом изреке, одбијен је противтужбени захтев тужене којим је

тражила да се одреди привремена мера којом би се наложило тужиоцу или сваком другом лицу код којих се малолетна деца ВВ и ГГ затекну, да исте одмах предају мајци ББ. Осмим ставом изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж2 380/2020 од 06.07.2021. године, првим ставом изреке, укинута је првостепена пресуда, па је ставом другим усвојен тужбени захтев тужиоца поднет против тужене и заједничка малолетна деца ВВ, рођена ... године у ..., ЈМБГ ... и ГГ, рођен ... године у ..., ЈМБГ ..., поверена оцу на самостално вршење родитељског права, а за пребивалиште малолетне деце ВВ и ГГ одређена је адреса у Улици у Трећим ставом изреке, обавезана је тужена ББ да на име свог доприноса за издржавање малолетне деце ВВ и ГГ плаћа сваког месеца износ од по 5.000,00 динара за свако дете, законском заступнику деце АА најкасније до 05. дана у месецу за текући месец почев од 16.03.2018. године, као дана подношења тужбе, све док се обавеза не угаси или не измени новом судском одлуком. Четвртим ставом изреке, утврђен је начин одржавања личних контаката малолетне деце са мајком која не врши родитељско право, тако што ће се исти одржавати сваког другог викенда у месецу, почев од петка или суботе, у складу са обавезама деце, све до недеље увече, с тим што ће деца проводити са мајком и пола зимског распуста и летњи распуст осим 15 дана летњег распуста, који ће провести са оцем, такође и први дан свог рођендана, и ..., као и крсну славу Свети Архангел 21.11, деца ће проводити наизменично једне године код једног, а следеће године код другог родитеља, као и верске и државне празнике наизменично и то једне године Божић код мајке, а Васкрс код оца, а следеће године обратно, Божић код оца, а Васкрс код мајке, а за потребе виђања децу ће преузимати мајка, док ће их отац враћати. Петим ставом изреке, одбијен је противтужбени захтев тужене којим је тражила да се малолетна деца ВВ и ГГ повере њој на самостално вршење родитељског права и да се наложи тужиоцу да на име свог доприноса за издржавање малолетне деце плаћа по 12.000,00 динара месечно за свако дете. Шестим ставом изреке, одбијен је захтев тужене којим је тражила да се одреди привремена мера којом би се наложило тужиоцу или сваком другом лицу код којег се малолетна деца затекну, да исту одмах предају мајци ББ. Седмим ставом изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане одлуке у смислу члана 408. Закона о парничном поступку, а у вези члана 403. став 2. тачка 1. ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11, 49/2013-УС, 74/2013-УС, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Неосновани су ревизијски наводи о битној повреди одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези са чланом 383. и 394. ЗПП, јер је на основу члана 383. став 3. ЗПП другостепени суд овлашћен да ради правилног утврђења чињеничног стања понови већ изведене доказе или доказе чије је извођење одбио првостепени суд. Нису учињене ни битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП у вези члана 231. ЗПП, као ни друге повреде у поступку пред другостепеним судом, јер другостепени суд није погрешно применио коју од одредаба овог закона, а што је

могло утицати на доношење правилне и законите одлуке. Указивање ревидента на битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, није било предмет оцене овог суда, јер се ради о повредама које се не могу сматрати ревизијским разлогом у смислу одредбе члана 407. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, правноснажном делимичном пресудом Основног суда у Куршумлији П2 58/18 од 25.01.2019. године, разведен је брак странака закључен дана 21.06.2008. године, из ког брака странке имају двоје деце, ћерку ВВ, рођену ... године и сина ГГ, рођеног ... године. Странке су по закључењу брака са децом живе у ... у породичној кући тужиоца. Тужена се након престанка брачне заједнице у току 2018. године вратила у Београд, где је живела пре закључења брака, а малолетна деца су остала да живе са оцем у Тужилац је од 2017. године до новембра 2019. године радио као ... у предузећу „...“, са просечном месечном зарадом у домаћем саобраћају од 52.190,60 динара, уз девизне дневнице од 1.926,14 евра, када је дао отказ да би више времена проводио са децом, након чега је радио приватно и месечно зарађивао око 500 евра. Тужилац се у међувремену оженио 17.06.2019. године, његова садашња супруга ради у ..., нема децу, има месечну зарату између 1.500 до 2.000 евра. Тужилац нема обавезу издржавања других лица. Малолетна ВВ је током 2020. године похађала ... разред, а малолетни ГГ ... разред основне школе и деца су одлични ђаци. Њихове месечне потребе за издржавањем се свде на уобичајене потребе за исхрану, школски прибор, одећу и обућу и одређене су у износу од по 10.000,00 динара месечно, док посебних потреба немају. Тужена живи у ... у изнајмљеном стану, од 2018. године је у сталном радном односу као трговац, са просечном нето зарадом од 80.254,76 динара и осим малолетне деце нема других лица према којима има обавезу издржавања. Њени родитељи живе у одвојеном стану и плаћају јој закупнину и основне трошкове. Тужена је за децу јако емотивно везана, а кућу тужиоца је напустила на његов захтев. Деца су након напуштања заједнице у току 2018. године боравила код тужиље два пута у ..., а виђала их је тако што је долазила у ..., где је у почетку ишла сваке недеље, јер су деца хтела да је виђају, што је трајало док нису отишли у Центар за социјални рад у Нишу. Тужилца је децу последњи пут видела у октобру 2019. године. Према извештају Центра за социјални рад од 08.03.2019. године, деца јасно и вербално показују жељу да након развода брака родитеља остану да живе са оцем у ... и да су емотивно везани за оца и бабу и деду по оцу, а њихов развој и одрастање је повезано са средином и породицом у којој живе, јер су у међувремену пошли у школу, стекли другаре и пријатеље и адаптирали се на актуелне услове живота. Према мишљењу надлежног органа старатељства, малолетну децу треба поверити оцу на вршење родитељског права, а дат је предлог везан за начин одржавања личних односа малолетне деце са мајком. Према налазу и мишљењу Градског центра за социјални рад у Београду од 27.07.2018. године, тужена је родитељ који аутентично вербализује жељу да се стара о деци и самостално врши родитељско право, била је активна у животу деце и непосредно је бринула о њима, има емоционално близак однос са децом и добро познаје њихове навике, има подршку своје примарне породице која јој пружа и материјалну помоћ, те је закључак овог органа старатељства да тужена располаже адекватним родитељским капацитетима, социоекономским условима да може да брине о деци, али да коначан став о поверавању треба да формира стручни тим Центра за социјални рад у Куршумлији. Према налазу и мишљењу Центра за социјални рад „Свети Сава“ у Нишу од 10.09.2019. године, заснованом на разговору са родитељима и малолетном децом, оба родитеља поседују материјалне и стамбене услове, подршку породице порекла, поседују родитељске капацитете да препознају и адекватно задовоље потребе деце, а деца изражавају жељу

да остану да живе са оцем у ... у средини која им је блиска и у којој су адаптирани, те имајући у виду узраст, потребе и жеље деце, везане за средину у којој живе, мишљење овог центра је да је жеља деце аутентична и да ту жељу треба испоштовати. Дат је и предлог везан за начин одржавања личних односа са мајком. У накнадно спроведеном поступку, разговору са родитељима и индивидуалном разговору са децом, Центар за социјални рад у Нишу је поново извршио процену родитељских капацитета и потребе деце, а полазећи од изражене жеље деце да живе са оцем, адаптираност и везаност за средину у којој живе, изражавање отпора према мајци да већ више од две и по године живе са оцем, да отац наводи да је променио посао и да је свакодневно укључен у бригу о деци, мишљење Центра за социјални рад је да је потребно испоштовати жељу деце, имајући у виду њихов интерес и да се што пре уреди начин одржавања личних односа деце на начин ближе одређен у налазу. Према налазу и мишљењу комисије вештака за ментално здравље у Нишу, родитељи малолетне деце су у току одгајања деце били нескладни, брачни конфликт је довео до расцепљености породице и одвојеног живота родитеља и деце, да су деца у таквом одрастању остварила већу блискост са члановима породице секундарног реда, бабом и дедом по оцу, који су преузели пресудну улогу у њиховом васпитању, образовању и активностима, став деце да живе са оцем у ... јесте аутентичан, али став о одбијању мајке није, па је крајњи закључак да је у најбољем интересу деце да остану да живе са оцем.

Код тако утврђеног чињеничног стања, правилан је закључак другостепеног суда да је основан тужбени захтев за поверавање деце на самостално вршење родитељског права оцу, као и одлука о начину одржавања личних односа малолетне деце са мајком, као родитељем са којим деца не живе. Такође, правилно је другостепени суд одлучио о висини доприноса за издржавање малолетне деце од стране тужене, као родитеља коме деца нису поверена. Стога је правилна одлука о неоснованости противтужбеног захтева за поверавање на самостално вршење родитељског права мајци уз обавезу тужиоца да доприноси издржавању деце траженим месечним износом.

Чланом 3. став 1. Конвенције о праву детета прописано је да у свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су интереси детета без обзира на то да ли их спроводе јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела. Ставом 2. истог члана прописано је да се државе чланице обавезују да детету обезбеде такву заштиту и бригу која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља, законитих старатеља или других појединаца који су правно одговорни за дете и предузимају у том циљу све потребне законодавне и административне мере. Ова обавеза преузета је чланом 6. став 1. Породичног закона, којим је прописано да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета.

Одредбе члана 77. Породичног закона, прописују услове за самостално вршење родитељског права. Одредбом члана 77. став 3. наведеног закона, прописано је да један родитељ врши сам родитељско право на основу одлуке суда када родитељи не воде заједнички живот, а нису закључили споразум о вршењу родитељског права. Одредбом члана 266. став 1. Породичног закона, прописано је да је у спору за заштиту права детета и у спору за вршење, односно лишење родитељског права, суд увек дужан да се руководи најбољим интересом детета. Одредбом члана 270. Породичног закона, прописано је, да је, пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу

односно лишењу родитељског права, суд дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима. Одредбом члана 272. став 2. истог закона прописано је да, ако родитељи нису закључили споразум о вршењу родитељског права или суд процени да њихов споразум није у најбољем интересу детета, одлуку о поверавању заједничког детета једном родитељу, о висини доприноса за издржавање од стране другог родитеља и о начину одржавања личних односа детета са другим родитељем, доноси суд.

У смислу одредбе члана 266. став 1. Породичног закона, и по налажењу Врховног касационог суда, у најбољем интересу мал. деце је да буду поверена на самостално вршење родитељског права оцу, имајући у виду утврђено чињенично стање и мишљење Комисије вештака Центра за ментално здравље. Побијана пресуда донета је у складу са напред наведеним одредбама Породичног закона, као и члана 3. став 1. Конвенције о правима детета. Елементи за процену најбољег интереса детета, између осталог, су узраст и пол детета, зрелост детета, потребе детета (васпитање, у вези са становањем, исхраном, одевањем, здравственом бригом и друго) и способност родитеља да задовољи утврђене потребе детета. Најбољи интерес детета као правни стандард се цени према околностима сваког конкретног случаја. Другостепени суд је имао у виду да је отац компетентно обављао своју родитељску улогу, да су деца након престанка заједнице родитеља наставили да живе са оцем и да је њихов развој повезан са средином и породицом у којој живе, при чему су деца изразила мишљење да желе да живе са оцем, коју жељу је уз напред наведено потребно уважити. Отац поседује адекватне родитељске капацитете да препозна и адекватно задовољи потребе деце, па је правилан закључак другостепеног суда да је у најбољем интересу малолетне деце странака да буду поверена на самостално вршење родитељског права оцу.

Супротно ревизијским наводима, а имајући у виду утврђено чињенично стање, најбољи интерес малолетне деце правилно је утврђен сагласно Породичном закону.

Нису основани наводи ревизије којима се указује на садржину налаза и мишљења Центра за социјални рад „Свети Сава“ у Нишу и предлог да се деца повере мајци на самостално вршење родитељског права, с обзиром да је другостепени суд приликом одлучивања, осим мишљења мал. деце у ситуацији када су способна да искажу своје мишљење о томе са којим родитељем желе да живе, и која су се изјаснила да желе да живе са оцем, ценио налаз и стручно мишљење Комисије вештака за ментално здравље у Нишу. Наиме, суд када је у питању најбољи интерес детета не опредељује само мишљење детета, већ и друге околности које се тичу узраста и пола детета, потреба детета, као и способност родитеља да задовољи потребе детета, што је другостепени суд, а супротно ревизијским наводима, на правилан начин ценио и за своју одлуку дао довољне и јасне разлоге, које у свему прихвата и овај суд.

Остали наводи ревизије, којима се оспорава одлука о вршењу родитељског права представљају понављање навода који су истицани у жалби против првостепене пресуде, које је другостепени суд правилно оценио као неосноване и за ту оцену дао јасне и довољне разлоге, које овај суд у свему прихвата.

Одредбама члана 61. Породичног закона, уређени су лични односи детета са родитељем са којим не живи. Одредбом става 1. истог члана, прописано је да дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи. Одредбом става 2. овог

члана, прописано је да право детета да одржава личне односе са родитељем са којим не живи може бити ограничено само судском одлуком, када је то у најбољем интересу детета. У конкретном случају, начин одржавања личних односа малолетне деце са мајком, овде туженом у складу је са извештајем органа старатељства и најбољим интересом малолетне деце имајући у виду узраст деце, емотивне потребе деце, жељу и бригу оца да се стара о њима, као и њихову емотивну блискост, са којих разлога су неосновани наводи ревизије.

Наиме, најбољи интерес детета, којим је суд дужан да се руководи у спору за заштиту права детета (члан 3. Конвенције о правима детета и члан 6. Породичног закона) је правни стандард који чини неколико елемената процене и то узраст и пол детета, његове жеље и осећања, с обзиром на узраст и зрелост, емотивне потребе. У овом случају другостепени суд је пошао од налаза и стручног мишљења надлежних органа старатељства, правилно налазећи да је начин одржавања личних односа који је предложио орган старатељства у најбољем интересу малолетне деце, јер мајка поседује одговарајуће родитељске компетенције, имајући у виду да је овај начин одржавања личних односа малолетне деце са мајком свакако подложен контроли од стране надлежног органа старатељства, све у циљу заштите интереса малолетне деце.

Имајући у виду узраст малолетне деце, утврђене потребе, и зараду тужене, применом критеријума одређивања издржавања прописаних чланом 160. и 161. Породичног закона, према оцени Врховног касационог суда, правилно је другостепени суд одлучио да тужена има могућности да издржавању малолетне деце доприноси са по 5.000,00 динара месечно.

Са напред наведених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци, а на основу члана 414. ЗПП.

**Председник већа – судија
Слађана Накић Момировић, с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић